

Методология за определяне на подпомагането по Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал¹

Определянето на равнищата на подпомагане в България е извършено с помощта на модел за оценка на направените допълнителни разходи и пропуснати ползи, съобразно допустимите и изискуеми дейности. Методологията на изчисленията е в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/2115.

Интервенцията е насочена към допринасяне за изпълнението на целта за намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като същевременно се гарантира, че няма влошаване на плодородието на почвата. Интервенцията е насочена да допринесе към целта да се намали използването на торове поне с 20 % до 2030 г. Прилагането на практиките в интервенцията запазва и повишава количеството на хранителни вещества в почвата чрез внасянето на органична материя в максимално подходящ вид и качество за почвата, вследствие на внасяне на органични подобрители.

Методологичният подход на изчисленията стъпва на конкретизирането и остойностяването на направените допълнителни разходи, произтичащи от поетите задължения, като се вземат предвид определените целеви стойности. Плащането е годишно на хектар допустима земеделска земя.

За калкулирането на допълнителните разходи е приложен способа, посочен в член 31, пар. 7(б), а именно определянето им като плащания за обезщетяване на активни земеделски стопани или групи от активни земеделски стопани за съвкупността или за част от направените допълнителни разходи и пропуснатите ползи, в резултат от поетите задължения.

Калкулирането и определянето на стойността на производствените и икономически показатели се базира на официални източници на ценова и пазарна информация като Министерство на земеделието, отдел „Агростатистика“ и Национален статистически институт. Използвани са и данни от научно-изследователски разработки и други реферирани публикации, както и експертни оценки, основно там, където липсват официални данни. Ползвана е и базата данни от иконометричното моделиране, събрана от Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА и в Институт по аграрна икономика. Референтният период на стойностите на разходите и на приходите са актуализирани към предходните разчети, с последни налични статистически данни за 2021г. до първото полугодие на 2022 г., за да се направи допълнително преизчисление, с оглед динамичната и променена пазарна и икономическа среда.

Логическата линия на изчисленията, залегнала в методологическия подход за определяне на подпомагането по еко схемата се основава на допускането, че земеделските стопани поемат задължения във връзка със съхранението и възстановяването на почвения потенциал, но в същото време употребата на зелено торене или почвени подобрители носи допълнителни ползи като следствие от повишените добиви от отглежданите култури и спестените разходи за почвообработка. Поради тази причина, обект на подпомагане би следвало да бъде частта от

---

¹ Институт по аграрна икономика – обосновка и описание на методиката – проф. Светлана Александрова (УНСС), методология и изчисления – доц. Божидар Иванов (ИАИ)

допълнителните разходи за поетите задължения, която остава непокрита от реализираните допълнителни ползи.

Еко схемата надгражда условността във връзка с изискванията за максимални количества на внасян азот в почвата, осигуряване на зимно покритие на почвата за предотвратяване на риска от ерозия и постигането на зелено торене чрез непроизводствени площи с междинни култури.

Подходът за изчисляване на актуализацията е като компенсаторно плащане. Като референтен е възприет варианта на отглеждане на непроизводствени междинни култури с последващо зелено торене. Включени са следните показатели:

Разходи за подготовка на почвата – включват разходите за оран, дисковане и подготовка на почвата за засяване на предкултурите. Остойностяването им се основава на данни от Системата за земеделска счетоводна информация, актуализирани на основа експертни оценки и технологични карти.

Разходи за семена на междинни култури – формирани са от производението на посевната норма за засяване на предкултурите и цените на семената. Посевната норма се определя по данни от научни изследвания и технологични карти. Ценовата информация е с източник НСИ.

Разходи по заораване на предкултурите – определени са на основа експертни оценки и технологични карти, съобразени с най-масово прилаганите агро-технологични мероприятия от земеделските стопани и спецификата на почвените и поземлени условия в страната.

Спестени разходи по почвообработка за редовна следкултура – калкулирана е 1 брой обработка на почвата, която земеделските производители биха направили преди засяването на следващата култура, когато отглеждането на междинни култури липсва от традиционната дейност. Поради тази причина е необходимо сумата да се приспадне от калкулираните разходи за почвообработка, като се запази единствено сумата на допълнителните разходи за въвеждане на междинните култури.

Увеличаване на добива на пролетните следкултури – калкулират се материалните ползи от въвеждането на междинни култури, които допринасят за повишаване на добивите при отглеждането на следващите култури. За целите на настоящата методология е възприета като референтна следкултура царевичата. Количествената връзка между отглеждането на междинни култури и добива от царевича е изведена на основа реферирани научни публикации (<http://pubag.nal.usda.gov/pubag/downloadPDF.xhtml?id=41392&content=PDF>).

Среден добив при царевича – изчислен е въз основа на осреднените стойности на показателя за референтния период 2018-2020 г. по данни на МЗ, отдел „Агростатистика“.

Цена на царевича – данните са съобразени със средногодишните ценови равнища, посочени от НСИ, актуализирани по информация, събрана от Центъра за икономически изследвания в селското стопанство – САРА.

Цена на органични торове – цените на органичните торове са направени чрез експертни оценки, като тези оценки са направени на база калкулиране на разходите по съхранение и обработка.

Количества на органичните торове – взети са технологични нормативи за съдържание на минерални вещества, като азот – 0,8%, фосфор – 0,7% и калий – 0,7%, като е съобразено с максималните количества допустимо влагане на азот.

Разходи за транспортиране и внасяне на органичните торове – включват се повишените разходи за транспортиране, нанасяне и заораване на органичния тор.

Допълнителни разходи за култивиране и справяне с плевелите – съществен недостатък на органичното торене е появата на плевели и тревни видове, което изисква допълнителни грижи за окопаване и механизирани обработки или оставяне като угар на площите.

Спестени разходи от използване на минерални торове – органичните торове са алтернатива на минералните торове и техен заместител, като източник на данните са НСИ, FADN и технологични карти използвани от САРА.

Алгоритъмът за изчисляване на компенсаторното плащане е представен в таблица 1.

Таблица 1. Алгоритъм за определяне на компенсаторно подпомагане по направление „Схеми за климата, околната среда и хуманното отношение към животните (Еко схеми)”, специфицирана като „Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал”

Еко схема за запазване и възстановяване на почвения потенциал			
Разходи за подготовка на почвата	1	лв/ха	170,00
Разходи за семена на междинни култури	2	лв/ха	140,00
Разходи по заораване на предкултурите	3	лв/ха	150,00
Спестени разходи по почвообработка за редовна следкултура	4	лв/ха	70,00
Увеличаване на добива на пролетните следкултури - царевица	5	процент	7
Среден добив при царевица	6	т/ха	6,80
Цена на царевица	7	лв/т	550,00
Елемент на компенсаторно плащане на хектар за запазване и възстановяване на почвения потенциал чрез зелено торене	$8 = ((1+2+3) - (4+6*5/100*7))$	лв/ха	128,20
Цена на органични торове	10	лв/т	30
Количества органични торове на хектар	11	т/ха	15
Разходи за транспортиране и внасяне на органичните торове	12	лв/ха	250

Допълнителни разходи за култувиране и справяне с плевели	13	лв/ха	160
Спестени разходи от използване на минерални торове	14	лв/ха	380
Елемент на компенсаторно плащане на хектар за запазване и възстановяване на почвения потенциал с органични подобрители	$15=10*11+12+13-14$	лв/ха	480
Компенсаторно плащане на хектар за запазване и възстановяване на почвения потенциал	$16=8*0,9+15*0,1$	лв/ха	163,38
	$17=16/1,9558$	евро/ха	83,54